

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1951

ANDRA KAMMAREN

Nr 11

29—31 mars.

Debatter m. m.

Torsdagen den 29 mars.

Kl. 2 em.

Sid.

Interpellationer av

Herr Ericsson i Näs i anledning av att en fattigvårdsbehövande familj av den kommun, där familjen hade hemortsrätt, erhållit bostad i annan kommun	4
Herr Ståhl angående den senaste tidens prisutveckling	5

Lördagen den 31 mars.

Vid remiss av propositionen nr 143	10
Interpellation av fröken Höjer angående förbättring av pensionerna från statens pensionsanstalt	30

Samtliga avgjorda ärenden.

Val av ledamöter och suppleanter i särskilda utskottet	3
--	---

Torsdagen den 29 mars.

Kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 10, den 13 och den 14 innevarande mars.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelser:

Till Riksdagens andra kammare.

Sedan jag, vid sammanräkning inför Länsstyrelsen i Kronobergs län den 25 mars 1951, blivit utsedd till ledamot av riksdagens första kammare, får jag härmed avsäga mig ledamotskapet av riksdagens andra kammare.

Vinberg den 27 mars 1951.

Ragnar Persson.

Denna avsägelse blev av kammaren godkänd.

§ 3.

Herr talmannen meddelade, att fru Humla, som vid kammarens sammanträde den 31 sistlidna januari beviljats ledighet från riksdagsgöromålen tills vidare, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 4.

Jämlikt kammarens den 14 innevarande mars fattade beslut skulle nu val förrättas av ledamöter och suppleanter i särskilda utskottet; och lämnades därvid på begäran ordet till

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN, som anförde: Herr talman! För vart och ett av de val som skola företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkännts av de

av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr förste vice talmannen för val av ledamöter i särskilda utskottet avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Hallén
Mosesson
Sundström
Pettersson i Norregård
Gustafsson i Bogla
Olsson i Mora
Hedlund i Östersund
Staxäng
Eriksson i Stockholm, fru
Johnsson i Stockholm
Edberg
Onsjö

Listan hade godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till ledamöter av särskilda utskottet.

§ 5.

Anställdes val av suppleanter i särskilda utskottet.

Den av herr förste vice talmannen för detta val avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Gustafson i Dädesjö
Boman i Kieryd
Ohlsson i Kastlösa

Interpellation i anledning av att en fattigvårdsbehövande familj av den kommun, där familjen hade hemortsrätt, erhållit bostad i annan kommun.

Johansson i Mysinge
 Jansson i Hällefors
 Widén
 Johansson i Skövde, fru
 Boman, fru
 Andersson i Ronneby
 Sjöstrand, fru
 Adamsson
 Larsson i Luttra
 Andersson i Linköping
 Gustafsson i Borås
 Wiklund i Öjebyn
 Braconier

Listan hade godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å listan, utsedda till suppleanter i särskilda utskottet.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 4 och 5 omförmälda valen.

§ 7.

Föredrogos var efter annan följande på kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 94, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete;

till statsutskottet propositionen nr 97, angående anslag till kostnader för företagsräkning;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 98, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; och

nr 99, angående Sveriges bidrag till kostnaderna för FAO; samt

till behandling av lagutskott propositionen nr 101, angående vissa anslag ur kyrkofonden för avlönande av präster m. m.

§ 8.

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 468 av fru *Nilsson* och herr *Senander*; samt

nr 469 av herr *Nilsson* i Kristinehamn;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 470 av herrar *Jonsson* i Järvsand och *Jansson* i Hällefors;

nr 471 av herr *Christenson* i Malmö m. fl.;

nr 472 av herr *Pettersson* i Dahl m. fl.;

nr 473 av herr *Gustafson* i Göteborg m. fl.;

nr 474 av herr *Kollberg*;

nr 475 av herr *Norup* m. fl.; och

nr 476 av herr *Rubbestad* m. fl.; samt till jordbruksutskottet motionerna:

nr 477 av herr *Ohlin* m. fl.;

nr 478 av herr *Hedlund* i Rådom m. fl.;

nr 479 av herr *Hæggbloom* m. fl.;

nr 480 av herr *Birke* m. fl.; och

nr 481 av herr *Jacobsson* i Igelsbo m. fl.

§ 9.

Interpellation i anledning av att en fattigvårdsbehövande familj av den kommun, där familjen hade hemortsrätt, erhållit bostad i annan kommun.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr ERICSSON i Näs, som yttrade: Herr talman! År 1948 inflyttade från Döderhults socken till Tuna socken i Kalmar län en familj av tattaesläkt. Sedan

Interpellation ang. den senaste tidens prisutveckling.

ett tjugotal år tillbaka hade denna familj hemortsrätt i Västerviks stad, från vilken den också åtnjutit underhåll.

Familjen har sedan dess bott i en stuga i Tuna sockens norra del, ett ruckel som var så beskaffat att hälsovårdsnämnden förbjöd inflyttning emedan bostaden var hälsovådlig. Västerviks stad erbjöd sig reparera stugan, men ägaren motsatte sig detta och familjen bodde kvar. Denna familj, som består av 14 personer, har varit orsak till mycket bråk och polisingripanden, och det är uppenbart att för den bofasta befolkningen i trakten har den varit till mycket obehag och orsakat vantrivsel.

För någon tid sedan inköpte emellertid Västerviks stad — man anser genom bulvan — ett hus i socknens sydöstra del med avsikt att här placera förutnämnda familj. Bebyggelsen är här ännu tätare; en skola ligger inte långt borta. Befolkningen har reagerat kraftigt mot detta handlingssätt, och man har försökt påverka Västerviks stad att låta köpet återgå. Befolkningen är villig att betala ännu mera för den nyinköpta stugan men har fått avslag på sin begäran. Man anser, att Västerviks stad inte har den moraliska rätten att placera en för staden inte önskvärd familj i en annan kommun för att pålägga andra ett obehag, som den själv inte vill ta.

Med detta exempel för ögonen får jag härmed anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet framställa följande frågor:

1. Anser statsrådet — även om förutnämnda åtgärder äro juridiskt oantastbara — det vara moraliskt försvarbart, att en kommun handlar så som Västerviks stad gjort i detta fall och låter en fattigvårdsbehövande familj, som man icke vill ha bosatt inom den egna kommunen, bosätta sig i en annan kommun?

2. Om denna fråga besvaras nekande, anser statsrådet en lagändring vara motiverad i syfte att förhindra ett sådant

tillvägagångssätt som Västerviks stad använt i det ifrågavarande fallet?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation angående den senaste tidens prisutveckling.

Ordet lämnades på begäran till

Herr STAHL, som anförde: Herr talman! Vid sidan av det ovissa och spända utrikesläget är det prisstegringarna som just nu mest oroar vårt folk. Denna oro kommer dagligen till uttryck både i pressen och i samtal man och man emellan. Man hade hoppats, att de tidigare deklARATIONERNA från regeringens, särskilt finansministerns, sida skulle besannas, att vi vid årsskiftet i samband med subventionernas avskaffande skulle ha att möta endast en s. k. engångsinflation, och härpå var man inriktad och beredd. Insikten var allmän, att subventionerna måste avskaffas. Men sedan detta väl hade skett, hoppades man att prisstegringsvågen i det väsentliga skulle hejdas. Inte minst regeringspartiets riksbekanta utfästelse till fjolårets val, »Vi klarade krisen», har självfallet i hög grad bidragit till att befästa denna förhoppning.

Det är mot denna bakgrund naturligt, att besvikelsen över den faktiska händelseutvecklingen blivit så mycket djupare. Även om prisstegringarna i utlandet varit en huvudorsak till inflationen i Sverige äro de ej den enda verkande faktorn. Den s. k. engångsinflationen tenderar att växa till en fortgående process, av åtskilliga tecken att döma i accelererat tempo. Praktiskt taget alla varugrupper ha berörts av denna utveckling, och värst utsatta äro självfallet direkt krigsviktiga varor. Men även de mest nödvändiga livsmedlen ha kommit med i den ständigt fortgående prisskruvningen uppåt. En förteckning över prisstegringarna sedan årsskiftet på sådana varor ger ett i långa stycken skrämmande intryck, bröd, socker, kaffe, smör, flott,

Interpellation ang. den senaste tidens prisutveckling.

ost, margarin, tvål — ja, praktiskt taget över hela linjen höjas levnadskostnaderna för hushållen. Här skall inte diskuteras, endast ytterligare påpekas det förhållandet, att jordbrukskalkylen visar underskott, vilket måste få konsekvenser med hänsyn till den åt jordbrukarna givna inkomstgarantien. Det är sålunda inte underligt, att läget på löne marknaden blivit labilt och att svårigheterna att uppnå för båda parter rimliga uppgörelser av många tecken att döma blivit större allteftersom tiden gått.

Mest bekymmersamt ter sig dock det förhållandet, att de åtgärder, som på senaste tiden behådats av finansministern för att möta inflationen och prisstegringarna, av allt att döma måste till följd få kedjereaktioner, som kunna göra prisstegringskurvan ännu brantare. Det förefaller sålunda som om både den aviserade fördubblade fordonsskatten på bilar liksom elskatten måste komma att erhålla sådana följdverkningar. Inte minst dessa utsikter är det som på senaste tiden ökat oron för framtiden och därigenom hotar att äventyra det jämte ökad produktion säkraste värdet mot fortsatt inflation, nämligen ökat sparande. Ingenting vore i nuvarande läge mer olyckligt än om statsmakterna genom sina åtgöranden själva skulle bidra till att ytterligare avtrubba förtroendet för den svenska kronan och därigenom drabba både sparviljan och sparandet.

Detta förhållande liksom jämväl de senaste veckornas allmänna utveckling på pris- och löne marknaden göra en förklaring från finansministerns sida påkallad. Jag hemställer därför om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande frågor:

1. Hur ser herr statsrådet på den senaste tidens prisutveckling?

2. Vad ämnar herr statsrådet göra för att förebygga hotande kedjereaktioner av bl. a. planerade skatteökningar och för att över huvud »klara krisen»?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 74, i anledning av väckta motioner om ökning av regeringsrådets antal; och

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk.

§ 12.

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts skrivelse och propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 102, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling;

nr 103, angående anslag till inredning och utrustning av nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier;

nr 104, angående anslag för budgetåret 1951/52 till bidrag till sjukkassor m. m.;

nr 105, med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303);

nr 106, angående avsättande av medel från försäkringsinspektionens fond för upprättande vid Stockholms högskola av en professur i försäkringsrätt;

nr 107, angående förhöjd ersättning till f. d. borgmästaren i Ängelholm Gustaf Viktor Berg von Linde;

nr 108, angående kostnader för vissa repetitionsövningar m. m.;

nr 109, angående vissa markförvärv för försvaret m. m.;

nr 110, angående vissa avlöningsm. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1951/52 m. m.;

nr 111, angående anslag för en dyrortsundersökning, m. m.;

nr 112, angående löne- och pensionsreglering för lärare vid vissa statsunderstödda privata läroanstalter m. m.;

nr 113, angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonal vid statsun-

derstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter, m. m.;

nr 114, angående lönerrevision för vissa chefstjänstemän m. m.;

nr 115, angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.;

nr 116, angående anslag till vissa åtgärder för förstärkning av landets ekonomiska försvarsberedskap;

nr 117, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;

nr 118, angående åtgärder för bekämpande av sand- och jordflykt;

nr 119, angående tillfällig lotsavgift;

nr 120, angående försäljning av vissa fastigheter;

nr 121, angående anslag till bidrag till vissa handelshamnar;

nr 122, angående anslag till ny ungdomsanstalt för svårbehandlade m. m.;

nr 123, angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m.;

nr 124, angående anslag för budgetåret 1951/52 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr 125, angående vissa anslag till de statsunderstödda alkoholistanstalterna m. m.;

nr 126, angående vissa anslag till lägre lantbruksundervisning m. m. för budgetåret 1951/52;

nr 127, angående provisoriskt tillägg å vissa från handelsflottans pensionsanstalt utgående pensioner;

nr 128, angående anvisande av medeldels för inköp av stenkol och ved, dels ock för statens bränslekommissions verksamhet under budgetåret 1951/52 m. m.;

nr 129, angående anslag till utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m.;

nr 130, angående statsförvärv av aktier i Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag;

nr 131, angående anslag för budgetåret 1951/52 till vissa ytterligare investeringar i statens järnvägars fond;

nr 132, med förslag till lag angående ändring i stadgan den 11 februari 1941

(nr 98) om ersättning för riksdagsman-naupdragets fullgörande, m. m.;

nr 133, angående bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn;

nr 134, angående fortsatt disposition av visst äldre anslag;

nr 135, angående anslag för budgetåret 1951/52 till arbetsmarknadsstyrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen;

nr 136, angående anslag för budgetåret 1951/52 till skolöverstyrelsen m. m.;

nr 137, angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till universiteten;

nr 138, angående rörelsekapital åt Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet;

nr 140, angående anslag till landsfiskalerna m. fl.;

nr 141, med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket;

nr 142, med förslag till förordning om särskilt bidrag till producent av svensk film, m. m.;

nr 143, med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning), m. m.;

nr 144, med förslag till förordning om tillfällig automobilskatt;

nr 145, angående förlängd giltighetstid för vissa provisoriska ändringar av gällande tulltaxa;

nr 147, angående statsbidrag till privatläroverk m. m.;

nr 148, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen, m. m.;

nr 149, angående den civila regionala beredskapsorganisationen;

nr 150, angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51;

nr 151, angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.;

nr 152, angående anslag för budgetåret 1951/52 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.;

nr 153, angående höjning av vissa postavgifter;

nr 154, angående vissa anslag till civilt försvar; och

nr 155, angående anställnings- och avlöningsförhållanden för vissa lärare vid skolor i försöksdistrikt m. m.

Nämnda skrivelse och propositioner bordlades.

§ 13.

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 89, angående vissa anslag till de tekniska högskolorna m. m. motionerna:

nr 482 av herr *Svensson* i Stenkyrka; och

nr 483 av herr *Edström m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 108, angående kostnader för vissa repetitionsövningar m. m. motionen nr 484 av herr *Lundberg*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 94, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete motionerna:

nr 485 av herr *Nolin m. fl.*; och
nr 486 av herr *Wedén m. fl.*;

samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, med förslag till religionsfrihetslag m. m. motionerna:

nr 487 av herr *Larsson* i Stockholm;

nr 488 av herr *Lundberg*;

nr 489 av herr *Staxäng*;

nr 490 av herr *Swedberg m. fl.*;

nr 491 av herr *Wallentheim m. fl.*;

nr 492 av herr *Johansson* i Stockholm
m. fl.;

nr 493 av herr *Edberg m. fl.*;

nr 494 av herr *Andersson* i Ronneby
m. fl.;

nr 495 av herr *Ståhl*; och

nr 496 av herrar *Wiklund* i Stockholm
och *Widén*.

Dessa motioner bordlades.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 2.15 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Lördagen den 31 mars.

Kl. 2 em.

§ 1.

Föredrogs Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 102, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum onsdagen den 4 instundande april utse ledamöter och suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

§ 2.

Föredrogs var efter annan följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 103, angående anslag till inredning och utrustning av nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier; och

nr 104, angående anslag för budgetåret 1951/52 till bidrag till sjukkassor m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen nr 105, med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303);

till statsutskottet propositionerna:

nr 106, angående avsättande av medel från försäkringsinspektionens fond för upprättande vid Stockholms högskola av en professur i försäkringsrätt;

nr 107, angående förhöjd ersättning till f. d. borgmästaren i Ängelholm Gustaf Viktor Berg von Linde;

nr 108, angående kostnader för vissa repetitionsövningar m. m.;

nr 109, angående vissa markförvärv för försvaret m. m.;

nr 110, angående vissa avlöningsm. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1951/52 m. m.;

nr 111, angående anslag för en dyrtortsundersökning, m. m.;

nr 112, angående löne- och pensionsreglering för lärare vid vissa statsunderstödda privata läroanstalter m. m.;

nr 113, angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonal vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter, m. m.; och

nr 114, angående lönerevision för vissa chefstjänstemän m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen nr 115, angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 116, angående anslag till vissa åtgärder för förstärkning av landets ekonomiska försvarsberedskap;

till bevillningsutskottet propositionen nr 117, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;

till jordbruksutskottet propositionen nr 118, angående åtgärder för bekämpande av sand- och jordflykt;

till statsutskottet propositionerna:

nr 119, angående tillfällig lotsavgift;

nr 120, angående försäljning av vissa fastigheter;

nr 121, angående anslag till bidrag till vissa handelshamnar;

nr 122, angående anslag till ny ungdomsanstalt för svårbehandlade m. m.;

nr 123, angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m.;

Vid remiss av propositionen nr 143.

nr 124, angående anslag för budgetåret 1951/52 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.; och

nr 125, angående vissa anslag till de statsunderstödda alkoholistanstalterna m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen nr 126, angående vissa anslag till lägre lantbruksundervisning m. m. för budgetåret 1951/52; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 127, angående provisoriskt tillägg å vissa från handelsflottans pensionsanstalt utgående pensioner;

nr 128, angående anvisande av medel dels för inköp av stenkol och ved, dels ock för statens bränslekommissions verksamhet under budgetåret 1951/52 m. m.;

nr 129, angående anslag till utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m.;

nr 130, angående statsförvärv av aktier i Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag; och

nr 131, angående anslag för budgetåret 1951/52 till vissa ytterligare investeringar i statens järnvägars fond.

Vid härpå skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, m. m., hänvisades propositionen, såvitt angick kommunalskattelagen, till bevillningsutskottet och i övrigt till konstitutionsutskottet.

Härefter föredrogos följande på kammarens bord liggande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 133, angående bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn;

nr 134, angående fortsatt disposition av visst äldre anslag;

nr 135, angående anslag för budgetåret 1951/52 till arbetsmarknadsstyrel-

sen och den offentliga arbetsförmedlingen;

nr 136, angående anslag för budgetåret 1951/52 till skolöverstyrelsen m. m.;

nr 137, angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till universiteten;

nr 138, angående rörelsekapital åt Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet; och

nr 140, angående anslag till landsfiskalerna m. fl.;

till behandling av lagutskott propositionen nr 141, med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket; samt

till statsutskottet propositionen nr 142, med förslag till förordning om särskilt bidrag till producent av svensk film, m. m.

Vid remiss av propositionen nr 143.

Vid härpå skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 143, med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning), m. m., begärdes ordet av

Herr **HJALMARSON**, som yttrade: Herr talman! Visserligen har svenska folket efter snart sex års socialdemokratisk regim vant sig vid så mycket och så mångahanda i fråga om skatter att det nästan håller på att förlora sinnet för proportionerna därvidlag, men alldeles utan anmärkningar böra dock inte två i elfte timmen framlagda förslag, som medföra en belastning för skattebetalarna med inte mindre än 160 miljoner kronor, få passera. Jag skall för min del inte strö salt i öppna sår och mera utförligt erinra om det intensiva motstånd mot indirekta skatter, som svensk socialdemokrati — före maktövertagandet — gjorde. Ej heller tänker jag nu mer än i förbigående uppehålla mig vid de löften om skattesänkning för de många och små åt vilka samma socialdemokrati med sådan frenesi ägnade sig bara för några år sedan — att tala om valaffischer i

Vid remiss av propositionen nr 143.

socialdemokratiskt sällskap är snart sagt som att tala om rep i hängd mans hus. Det räcker i detta sammanhang med att i all underdånighet erinra om att en skatt är en skatt och en belastning för den skattskyldige, detta oavsett vilken motivering finansministern än använder för sina förslag.

Den lastbilsägare, som får sin fordonsskatt fördubblad, har inte lättare att komma ut med tusenlapparna därför att statsrådet Sköld hävdar att de krav, som han uppställde i statsverkspropositionen i fråga om nedbringandet av det statliga lånebehovet, under inga förhållanden kunde frångås. Det kan till och med tänkas att lastbilsägaren eller husmodern, som får betala elskatt, i all sin oskuld och enfald anser att den riktiga metoden att nedbringa lånebehovet består av en sänkning av utgifterna, inte en höjning av inkomsterna. Så få ju företagen och familjerna gå till väga. Det finns inga skäl för att staten skulle vara undantagen från samma skyldigheter.

Det skulle behöva anföras utomordentligt starka skäl för ett accepterande av de föreslagna skatterna. Jag kan för min del inte finna, att dessa skäl presterats. Den framställning av det ekonomiska läget, som återfinnes i propositionen om elskatten, är i själva verket ingenting annat än en andra upplaga av 1951 års finansplan, vars första upplaga utkom i allmänna bokhandeln i mitten av januari månad. Tredje upplagan av samma bestseller väntas utkomma i maj månad. Det är emellertid inte fråga om en andra oförändrad upplaga, utan tvärtom rör det sig om en i högsta grad förändrad edition. Man skulle rent av kunna påstå, att den nu aktuella redogörelsen för det ekonomiska läget är ett ytterst värtaligt bevis för sanningshalten i finansministerns för en tid sedan lanserade filosofiska påpekande, vilket ju som bekant löd: »Det är sällan någonting här i världen går efter beräkning.» Under alla förhållanden förefaller det

vara ytterst sällan någonting går efter finansministerns beräkningar.

Löneutvecklingen har visat vad regeringen kallar en »något starkare uppgång» än den som angavs i nationalbudgetprognosen. I januari trodde man på 12 till 13 procent, i dag tror man på 15 till 17 procent. Vad man kommer att tro i morgon vet jag inte. Detta beror huvudsakligen på den omständigheten att jag inte vet vilken lönelöftning, som kommer till stånd inom den offentliga sektorn av arbetsmarknaden. Inom den enskilda sektorn har man lyckats träffa uppgörelser beträffande inemot 80 å 85 procent av de avtal vilka löpte ut vid årsskiftet. Helt annorlunda är som bekant läget på den statliga och kommunala fronten. Det är där strejkhöret hänger över oss, vilket ger en något egendomlig belysning av herr Wigforss' ofta upprepade sats, att det är lättare att göra upp.kollektivavtal för de i offentlig tjänst anställda än för de privatanställda. Kanske finansministern har någon vägledning att ge om vilka korrigeringar hans senaste prognos kommer att behöva underkastas när staten och övriga offentliga arbetsgivare en gång nå en uppgörelse. Nog är det klokt att även i detta sammanhang räkna med risken för kedjereaktioner. I höstas tillät jag mig framhålla en sak, som jag vet finansministern var mycket missbelåten med, nämligen att den avtalsrörelse som då inleddes var den från regeringshåll sämst underbyggda under många år. Jag tror mig våga spå, att detta påstående inom en nära framtid kommer att ytterligare belysas.

Om prisutvecklingen sedan årsskiftet råda uppenbarligen delade meningar. I januari månad hävdade finansministern, att man behövde räkna med 8 till 9 procent. Ligger inte den nu aktuella risken ganska nära den dubbla procent-siffran, och behöver man inte räkna med ytterligare försämringar? På punkt efter punkt visas, att den prognos, som publicerades för något mer än två må-

Vid remiss av propositionen nr 143.

nader sedan, inte hållit. Finns det skäl att tro att dagens profetia kommer att hålla längre? 1949 på hösten byggde finansminister Sköld hela sin politiska giv på förhoppningen om en prissänkning utomlands. Spekulationen — den största baissespekulationen i svensk historia — misslyckades. I dag återkommer i nästan identiska ordalag samma förhoppning. I dag sitter man tydligt också och hoppas — hoppas på en vändning i den amerikanska konjunkturen, som skall rädda den svenska regeringen. Hur stark verklighetsgrunden för dessa förhoppningar är kan väl ingen yttra sig om, i varje fall gör jag inte anspråk därpå. En viss pessimism synes dock vara på sin plats.

Den amerikanska upprustningen har ännu inte nått sin fulla omfattning ur produktionssynpunkt. General Marshall konstaterade bara för några veckor sedan, att det internationella läget nu är värre än för tre månader sedan. Optimism är bra, optimism är nödvändig, men den räcker inte som grund för en ekonomisk politik. Kanske är det så att regeringen hävdar att den framlagt konturerna till sitt ekonomiska program i propositionen om elskatten. I intet avseende föreslås någonting nytt. Programmet innebär tre ting: 1) åtgärder av tvångsnatur i syfte att begränsa investeringsverksamheten — väl att märka inom det enskilda näringslivet, 2) skärpt och utvidgad priskontroll, 3) nya skatter för att staten skall slippa att låna. Det finns inte i hela detta program någonting som inte har prövats, som man inte tidigare mer eller mindre har misslyckats med. Tror man verkligen inom regeringen, att nya formuleringar på gamla kända krav kunna ersätta ett samordnat program mot inflation?

Sedan januari ha statens utgifter på driftbudgeten ökat med cirka 300 miljoner kronor och på kapitalbudgeten med åtminstone cirka 100 miljoner kronor. Till detta meddelande knyter finans-

ministern det i och för sig riktiga påpekandet att sträng sparsamhet med statsutgifter absolut måste krävas. Det samma gjorde han i statsverkspropositionen, där en nettoökning på driftbudgeten på 529 miljoner kronor anmäldes. Denna stränga sparsamhet kan alltså väntas ge till resultat utgiftsökningar för ett budgetår på inemot 1 miljard kronor. Är det under sådana förhållanden tillräckligt med platoniska sparsamhetsdeklarationer? På kapitalbudgeten stiga också utgifterna. Åtskilliga av de föreslagna investeringarna äro säkerligen både nyttiga och nödvändiga, men detta omdöme kan ingalunda få gälla alla. Då staten med olika medel försöker tvinga enskilda företag att hålla nere sina investeringar bör den själv gå i spetsen, och den bör ha möjligheter att få kommunerna med i återhållsamheten. Högern har redan under denna riksdag visat på ett flertal offentliga investeringar, som borde kunna anstå. Det finns ingen grund för den generella uppfattningen, att pengar placerade i statsföretag eller kommunala företag samhällsekonomiskt sett ge bättre utdelning än pengar placerade i det enskilda produktionslivet.

En överbalansering av budgeten kan som ett led i ett allmänt program säkerligen ha sin betydelse. Då måste den emellertid kompletteras med penningpolitiska åtgärder, med produktionsfrämjande åtgärder, med en rimlig skattepolitik, och den måste framför allt åstadkommas genom en hård begränsning av de statliga utgifterna. Det går inte att ersätta en sådan naturlig överbalansering med en som man får tillstånd genom nya bördor på skattebetalarna, bördor som flertalet av dessa helt naturligt betraktar som utgifter och därför kompenserar i sina krav på höjda inkomster. Denna metod, som förut använts av herr Wigforss och som nu övertagits av herr Sköld, leder bara runt. Den motverkar sitt eget syfte.

Högern accepterar inte den form för

överbalansering regeringen föreslagit. Det finns ett argument — ett verkligt argument — för herr Skölds linje. Det argumentet kan i korthet uttryckas i följande ord. Under de förutsättningar regeringen anser omöjliga att rubba kan staten inte låna på den öppna marknaden. Om finansministern alltså inte får pengar för statens kapitalplaceringar av skattebetalarna, måste han låna i riksbanken. Upplåning i riksbanken driver på inflationen och motverkar effektivt varje försök att hålla ett stabilt penningvärde. Detta argument gäller endast under förutsättning att man godtar en fastlåst ränta och är beredd att låta skattebetalarna betala hundratals miljoner för att denna låsta ränta skall kunna hållas. Högern godtar inte den låsta räntans politik.

Högern har undan för undan strävat efter att precisera sina alternativ. Senast gjordes detta i våras, och jag vågar redan nu utlova, att ett nytt försök kommer att göras mycket snart — vid den tidpunkt då framläggandet av ett alternativ är befogat och i överensstämmelse med gällande riksdagspraxis. Det är under dessa förhållanden icke möjligt för regeringen att undvika att svara på framställda frågor genom att själv framställa nya frågor. Den tekniken kunna vi numera i riksdagen. Vad det i dag gäller, och vad det under den närmaste tiden är fråga om, är klara och samlade besked om regeringens avsikter, klara besked om dess handlingsprogram mot en inflation, som hotar att urholka den svenska standarden, som utomordentligt orättvist drabbar medborgarna och som ger alla en känsla av osäkerhet och otrygghet.

Jag slutar, herr talman, mitt anföran-
de med att uttala önskemålet om att detta besked snarast kommer att givas här i riksdagen. Kammarens ledamöter borde inte nästa söndag behöva sätta sig vid sina radioapparater för att få ta del av regeringens synpunkter.

Vidare anförde:

Vid remiss av propositionen nr 143.

Herr OHLIN: Herr talman! På kammarens bord ligga i dag två kungl. propositioner med förslag om införande av en ny skatt och om fördubbling av en annan. Finansministern vill lägga på en ny skattebörd på ett par hundra miljoner kronor.

Det är klart att när man erfar detta frågar man sig i vad mån finansministern redovisat att det statsfinansiella läget för nästa budgetår har undergått en sådan försämring i förhållande till tidigare uppgifter att det nu blir nödvändigt att komma med dessa nya skatter och skattehöjningar. Visserligen är det ju sant att den ekonomiska utvecklingen under de senaste månaderna avvikit från vad finansministern i statsverkspropositionen tänkt sig och det på ett ogynnsamt sätt, men man har i alla fall med en viss nyfikenhet emotsett hur finansministern skulle motivera sina förslag. I statsverkspropositionen funnos nämligen uppgifter — låt vara rätt obestämda — om ett betydande budgetöverskott. Siffrorna pekade närmast på ett överskott på omkring 640 miljoner kronor, av vilka ungefär 200 miljoner kronor skulle tagas i anspråk för reservationsmedelsförbrukning, alltså för utgifter, för vilka under tidigare år anvisats medel och för vilka skattebetalarna tidigare år inbetalat medel, men utgifter som först nu blivit aktuella. I propositionen nr 143 rörande skatt på elektrisk energi framlägger herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vissa uppgifter rörande sannolika förändringar i en del inkomst- och utgiftsposter. Dessa uppgifter äro emellertid mycket ofullständiga och på vissa punkter ägnade att inge missförstånd.

Det är detta, herr talman, som ger mig anledning att ta till orda här i dag. Jag skall alltså inte försöka dra upp någon mera allmän debatt om den ekonomiska politiken. Det har ju kammaren tillfälle till vid en senare tidpunkt — kanske redan på onsdag — och det kan sägas, att det är lämpligt att ta upp en

Vid remiss av propositionen nr 143.

sådan debatt under ett arbetsplenium, när kammarens ledamöter äro mera allmänt representerade. Syftet med mitt inlägg är alltså mera speciellt och begränsat. Jag hänvisar beträffande finansministerns redogörelse till vad som sägs i propositionen nr 143, nämligen att »enligt statsverkspropositionen förelåg till täckande av lönereregleringskostnader och ökad belastning på omkostnadsanslag ett överskott på driftbudgeten av 142 miljoner kronor». Där har finansministern redan — utan att nämna om det — dragit ifrån detta behov av 200 miljoner kronor för reservationsmedelsförbrukning; han redovisade ju ett överskott på 342 miljoner kronor i budgeten enligt vanligt uttryckssätt. Vidare redovisar finansministern vissa troliga utgiftsökningar på 425 å 435 miljoner kronor och vissa inkomstökningar på omkring 300 miljoner kronor. Och sedan säger han följande: »Så mycket synes emellertid stå klart att något överskott på driftbudgeten, som skulle kunna användas för att täcka utgifter på kapitalbudgeten, i varje fall icke skulle uppkomma.» Det är denna slutsats, att det inte skulle bli något överskott, som finansministern tydligen vill skall fastna i läsarnas minne och utgöra bakgrunden till kravet på ny och ökad beskattning. Men den uppmärksamme läsaren blir lätt förvånad när han i följande stycke finner, att finansministern nödgas medge, att denna slutsats enligt hans egna siffror är oriktig; det beror helt enkelt på att finansministern nuliksom i januari helt godtyckligt tar vissa statsinkomster och för dem å sido och inte räknar med dem. Jag tror inte att detta står i överensstämmelse med praxis för behandlingen av statsfinansiella frågor här i landet, utan tydligen är det för att läget skall framstå i en mörkare dager än om dessa inkomster på ungefär 240 miljoner kronor medräknas på vanligt sätt. Jag efterlyser för min del en förklaring till att man skall föra vissa inkomster helt åt sidan och icke räkna in dem när

man gör sammandrag över det faktiska läget. Jag skall icke dröja alltför mycket vid uppskattningen av inkomsterna till 240 miljoner kronor, som genom investeringsskattens direkta och framför allt indirekta verkningar torde vara tilltagen i underkant.

Så långt dessa osäkra och ofullständiga uppgifter medgiva en slutsats skulle läget vara följande. Jag vill uttrycka det på vanligt sätt och icke med finansministerns nya terminologi, ty — det vill jag, herr talman, uppriktigt säga — jag är övertygad om att denna är till för att folk icke skall få möjlighet att göra jämförelser med tidigare år och tidigare praxis. Alltså, läget skulle vara det, att budgeten skulle, utan de nya skatterna på elektrisk energi och fordon, förete ett överskott på ungefär 450 miljoner kronor. Det är enligt finansministerns egna siffror ett överskott på 450 miljoner kronor, varav ungefär 200 miljoner kronor skulle behöva tagas i anspråk för täckande av en reservationsmedelsförbrukning på 200 miljoner kronor — om man så vill kalla det. Det är möjligt att båda dessa siffror få något höjas, eftersom ökningen av försvarsutgifterna väl delvis har formen av en snabbare förbrukning av reserverade medel.

Det är alltså mot denna bakgrund som man har att se finansministerns förslag om ny och ökad beskattning. I propositionen nr 144 om fordonsskatten säger finansministern: »Det främsta syftet med den nya beskattningen är, såsom förut betonats, att genom ökning av statsintäkterna minska statens lånebehov.» Detsamma är tydligen syftet även med den s. k. elskatten. Om man nu mot bakgrunden av angivna siffror skall bedöma detta statens lånebehov och angelägenheten av att minska det, kan man emellertid näppeligen, såsom finansministern gör, utelämna den mycket viktiga faktorn, att de prisutjämningsavgifter, som skogsindustrien skall inbetala till riksgäldskontoret, väntas — såvitt man kan bedöma den ovissa framtiden,

Vid remiss av propositionen nr 143.

där såsom herr Sköld själv sagt ingenting går efter beräkning — bliva avsevärt mycket större än man räknade med i vintras. Man kan väl säga att en rätt försiktig uppskattning innebär, att dessa inbetalningar till riksgäldskontoret kunna förväntas bliva 200 eller 300, kanske rent av 400 miljoner kronor större under loppet av ett år än vad man tidigare räknade med. Om dessa inbetalningar komma att väsentligt överstiga en halv miljard, minskas i viss mån riksgäldskontorets behov av att uppträda som lånesökande på marknaden. Dessa pengar äro visserligen ingalunda statens egendom, men de dragas ifrån den öppna kapitalmarknaden till riksgäldskontoret, och riksgäldskontoret får minskat behov att själv uppträda som lånesökande och ökad möjlighet att återbetala tidigare lån i riksbanken. Om syftet med finansministerns skatteförslag har varit att minska det statliga lånebehovet, att minska den press på kapitalmarknaden, som uppkommer, när staten behöver finansiera sina utgifter för kapitaländamål, så är det alldeles klart, att man har en faktor av betydelse i dessa investeringar. För det första ha de den egenskapen att de i viss mån minska riksgäldskontorets behov att gå ut på marknaden, och för det andra ha de egenskapen att äga samband med en ökning av kapitalbildningen inom denna näringsgren, skogsindustrin. Vare sig man ser problemet kapitalmarknadstekniskt eller ur synpunkten av den samhällsekonomiska balansen är det alltså en ytterst viktig faktor, som man ej kan lämna å sido.

Mig förefaller det ingalunda uteslutet att även utan nya skatter skulle budgetöverskottet plus inbetalningen av prisutjämningsavgifter i huvudsak kunna komma att motsvara reservationsmedelsförbrukningen och utgifterna på kapitalbudgeten. I varje fall förefaller det icke troligt att siffran för det första skulle mera väsentligt understigas. Problemet om finansieringen av statens

kapitalutgifter ter sig därför i det nya läget på ett något annat sätt än finansministern angivit.

Jag drar, herr talman, av detta två slutsatser. För det första är det angivna huvudsyftet, minskning av statens lånebehov på marknaden, en svag motive-ring för den nya beskattningen. Även ur andra synpunkter kan man kritisera dessa skatter; det blir ju tillfälle att återkomma till detta.

Den andra slutsatsen, som jag särskilt vill framhäva och som ger mig anledning att yttra mig i dag, är följande. Det är uppenbart, att riksdagen, innan bevillningsutskottet har att taga ställning till dessa skatter, bör få mera fullständiga och noggranna upplysningar rörande finansplanen för nästa år än vad finansministern åstadkommit i propositionen nr 143. Riksdagen bör få bättre upplysningar om det väntade överskottets storlek. Finansministerns klumpsumma för inkomstökningen, 300 miljoner kronor, tillåter icke någon kontroll av finansministerns siffror. Och vi få ändå säga, att statsrådets beräkningar under fjolåret icke ha varit av den art, att vi i kammaren kunna fränsäga oss en viss lust att titta litet närmare på dem.

Mera specificerade och noggranna uppgifter, särskilt när riksräkenskapsverket blir färdigt med sina beräkningar, äro erforderliga. Det gäller även i fråga om utgiftsökningen. Detta är nödvändigt, icke bara för behandlingen av dessa båda nya skatteförslag som jag här har talat om, utan även med hänsyn till budgetbehandlingen i övrigt. Ty det är omöjligt att bedöma det statsfinansiella läget och taga ställning på varje punkt på grundval av så ofullständiga uppgifter som de här föreliggande. Man kan draga slutsatser på de punkter, där man är mest övertygad, men det finns alltid kvar frågor, där ställningstagandet blir beroende av upplysningar om praktiskt taget alla slags förhållanden.

Herr talman! Jag har med det sagda

Vid remiss av propositionen nr 143.

velat efterlysa sådana specificerade uppsynningar som äro av vikt för finansplanen under nästa finansår. Jag hoppas att jag här företräder en enig riksdag. Vår budgetbehandling kan få avsedd effektivitet och innebörd endast om därvid tillhandahållas alla erforderliga uppgifter om finansläget, alldeles särskilt när nya pålagor föreslås i ett läge med redan förut hårt skattetryck och en redan förut överbalanserad driftbudget.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet SKÖLD: Herr talman! Jag instämmer så till vida med herr Ohlin att jag kanske icke finner det vara så stor anledning att gå in på de större ekonomiska problemen i dag. Vi bli ju nödsakade att i åtskilliga omgångar gå på djupet med dessa frågor, innan riksdagen avslutar sin sommarsession. Men med anledning av herr Hjalmarsons anförande skulle jag ändå vilja säga ett par ord.

För det första vill jag säga, att jag vidhåller fortfarande det program, som jag lade fram i finansplanen rörande de åtgärder som kunde vara erforderliga för att förhindra att den svenska prisnivåns anpassning till utlandspriserna och de i svit därmed följande löneförhöjningarna i kompensations syfte skulle leda till att inflatoriska krafter släpptes lösa och dreve prisutvecklingen uppåt. Jag vidhåller fortfarande att ingenting egentligen inträffat som jävar den uppfattning jag då hade. Det är visserligen sant att prisstegringen utifrån blivit högre. Men jag kan icke se att det kommer att föreligga någon sådan brist i balansen mellan efterfrågan och tillgång att därav skulle med nödvändighet följa någon inflationistisk utveckling. Det är klart att det gäller att se upp; vi ha ännu ej sett slutet. Jag tycker dock att det är klokt att man först väntar och ser något mera tydligt vad denna anpassningsrörelse egentligen

kommer att betyda, innan man drar några alltför säkra slutsatser om detta.

Herr Hjalmarson yttrade, att här siter tydligen regeringen och hoppas på att konjunkturen i Förenta staterna skall ändra sig så att det skall kunna rädda den svenska regeringen. Herr Hjalmarson! Den svenska regeringens räddning är av mycket liten betydelse. Det spelar säkerligen ingen roll i det långa loppet, om den regering som nu är försvinner och herr Ohlin eller herr Hjalmarson kommer i stället. Men, herr Hjalmarson, är det ej så, att vi måste hoppas på åtminstone en stabilisering av den internationella konjunkturen, icke för den svenska regeringens räddning utan för alla de fria folkens räddning? Inför ett sådant perspektiv tror jag att icke herr Hjalmarson kan underlåta att i det avseendet känna något hopp i sitt hjärta han också.

I det program, som vi framlade i finansplanen, ingår en överbalansering av budgeten såsom ett led i hela tankegången.

Herr Hjalmarson säger, att här sker begränsningen av investeringarna i den fria sektorn. Underförstått skulle man kunna få den uppfattningen att han menade, att det inte föreligger någon begränsning av investeringarna i den offentliga sektorn. Jag tror icke att herr Hjalmarson egentligen menar detta, därför att herr Hjalmarson vet ju lika väl som jag att det inom den offentliga sektorn finns så oerhört stort intresse av investeringar. Det är många investeringar som måste anses som nyttiga men som icke ha släppts fram. I den kapitalbudget som föreligger för årets riksdag äro endast upptagna sådana kapitalinvesteringar, om vilka jag kunnat låta mig övertygas att de äro ofrånkomliga. Men sedan man har kommit till den ståndpunkten är det ingenting att göra än att erforderliga pengar måste skaffas. Då kan det ej vara rimligt att vi i det konjunkturläge vi nu ha skjuta en betydande del av betal-

ningen för dessa investeringar på framtiden. Det svenska folket skall ju ändå till slut betala dem. Naturligtvis kan man resonera om olika generationer, men man kommer ju ändå ej ifrån att det blir det svenska folket som får giva ut dessa pengar. Jag kan icke se annat än att det är en klok och nyttig åtgärd att begränsa upplåningen för statens investeringsbehov. För att kunna göra detta äro de skatteinkomster erforderliga som vi här tala om.

Nu har visserligen herr Ohlin försökt att på sitt sätt visa att mitt räknestycke ej går ihop. Men jag är övertygad att herr Ohlin läser tillräckligt bra innantill för att ha klart för sig att denna anklagelse ej är riktig. Alltså, det är så som herr Ohlin säger, att det redovisas ett överskott i driftbudgeten på 342 miljoner kronor. Av dessa ansåg jag och anser fortfarande, att 200 miljoner måste användas för att betala de driftsutgifter, som den svenska staten nästa budgetår får vidkännas på grund av tidigare fattade beslut. Pengarna komma att givas ut, och pengar måste tagas någonstädes ifrån. Där äro 200 miljoner kronor borta. Cirka 135 miljoner kronor av de återstående 142 miljonerna gå åt till de löneförbättringar som ha medgivits statens anställda. Därmed äro praktiskt taget dessa 342 miljoner borta. Jag angav fullständigt klart, att därtill beräknade jag, att det skulle komma ytterligare 200 miljoner kronor på grund av verkningarna av investeringsskatten. Och, herr Ohlin, jag tillade i finansplanen, att det därtill, för att åtminstone nå så långt som jag vågade sträcka mig, behövdes ytterligare 100 miljoner kronor. Jag förutsatte uttryckligen, att jag skulle återkomma till riksdagen med förslag om täckande av dessa 100 miljoner kronor. Det är detta jag nu gjort. Men jag har därutöver kommit med en liten bit till på grund av att statsutgifterna ha blivit mycket större än vad som jag vid detta tillfälle kunde beräkna. Framför allt

Vid remiss av propositionen nr 143.

ha ju försvarskostnaderna stigit med bortåt 100 miljoner kronor. Dessa försvarskostnader skola betalas, och pengarna till detta få ju tagas av det herr Ohlin kallade för överbalanseringen. Skola vi då få någonting att betala investeringarna med så måste det ju anskaffas nya inkomster till detta.

Nu säger herr Ohlin, att vi ha prisutjämningsavgifterna; de flyta ju in till riksgäldskontoret, och de komma att medföra att riksgäldskontorets lånebehov kommer att minskas. Nej, det gör det icke, om mina förutsättningar skola vidhållas. Men det är ju klart, att om riksdagen litat så på en god konjunkturutveckling, d. v. s. ett minskat inflationstryck, att riksdagen vill frångå mina förutsättningar, ja, då kunna ju pengarna stå till förfogande. Men annars var det åtminstone moraliskt avtalat mellan regeringen och de företag, som äga dessa pengar, att pengarna skulle steriliseras och att de ej skulle användas i statens verksamhet, utan att riksgäldskontoret skulle använda dessa pengar för att från riksbanken inlösa gamla obligationer och därefter makulera dem. Då kunna icke dessa medel användas för att finansiera nya kapitalinvesteringar. Men det är klart att där har riksdagen en möjlighet att föra en mera lättsinnig politik genom att säga, att de skola ingå såsom normala medel i riksgäldskontorets rörelse.

Jag tror därför att det finns all anledning för riksdagen att noggrant sätta sig in i detta. Och jag har absolut ingenting emot herr Ohlins resonemang att det kan behövas en bättre översikt över det statsfinansiella läget, innan riksdagen går att fatta beslut. Men jag vill tillbakavisa detta om det skulle vara någon anmärkning mot mig. Om regeringen skall förelägga riksdagen skattepropositioner måste dessa, som de ärade kammarledamöterna veta, enligt grundlagens bud föreläggas senast den 21 mars. Vid den tidpunkten kan icke riksräkenskapsverket ha slutfört sina

Vid remiss av propositionen nr 143.

beräkningar över inkomsterna för nästföljande budgetår. De beräkningarna komma i nästa vecka, såvitt jag nu vet, och på grundval av dessa beräkningar kommer regeringen sedermera att förelägga riksdagen en proposition med komplettering av riksstatförslaget, där alla dessa uppgifter meddelas. Det är tekniskt omöjligt för mig att göra på annat sätt än jag här har gjort, men jag har ingenting emot, om det av riksdagstekniska skäl är möjligt, att riksdagen väntar med att ta slutlig ståndpunkt till dessa skattepropositioner intill dess propositionen med komplettering av riksstatförslaget har kommit på riksdagens bord.

Så till slut några anmärkningar gentemot herr Hjalmarson. Herr Hjalmarson förde fram några känsliga toner om dessa föreslagna skatters otrevliga inverkan på skattebetalarna, och det låter alltid säga sig. Om jag vore i herr Hjalmarsons kläder skulle jag väl också kunna använda de tonerna, så jag anklagar inte herr Hjalmarson i och för sig. Men, herr Hjalmarson, är det inte så att högern har varit en energisk kämpe för att vi såsom medel mot inflationen skulle pålägga en allmän varuskatt eller omsättningsskatt eller vad det nu är högern har kallat den för? Jag hörde nu inte att detta gamla beprövade högermedel längre fanns kvar i högers program, att döma av den uppräknade herr Hjalmarson nyss gjorde här, och man kanske då kan våga gissa, att det vapnet är utmönstrat som ålderdomligt.

Men i alla fall, herr Hjalmarson, verka dessa skatter värre och mera utmanande än en omsättningsskatt? Herr Hjalmarson vill också sätta stor lit till en effektiv penningpolitik för fortsättningen, och jag föreställer mig att en räntestegring inte kan undvaras i den tänkta effektiva penningpolitiken. Men innebär inte en räntestegring en belastning för enskilda människor? Är herr Hjalmarson alldeles okänslig för dem

som få sina hyror höjda, för de egna hemsägare, som skulle få sina ränteutgifter höjda, o. s. v.? Det kan ju hända att dessa människor, som nu enligt mitt förslag skulle få betala elskatt, hellre skulle betala litet höjda hyror till sina hyresvärdar än elskatt till staten; det är möjligt, men jag är inte alldeles säker på det. Jag undrar ändå om det inte i nuvarande situation är ganska litet bevänt med att föra fram dessa känslomässigt betonade uttalanden, som visserligen ha sitt berättigande men som ju inte kunna få spela en avgörande roll om man vill föra en stram ekonomisk politik, ty hur jag än bär mig åt när jag för en sådan kan jag inte komma ifrån att det drabbar enskilda människor.

Till sist, herr Hjalmarson, uttalar jag min stora glädje och tillfredsställelse över att högern tänker under denna riksdag lägga fram ett preciserat program rörande högers uppfattning om den ekonomiska politiken. Jag emotser detta med stor spänning och skall hälsa det med djup tillfredsställelse.

Herr HJALMARSON: Herr talman! Det är i så fall inte första gången som finansministern har anledning att känna den tillfredsställelsen, ty sådana program ha vi redovisat vid flera tillfällen förut. När vi diskuterade denna fråga i höstas var till och med herr Sköld något otålig över att jag ånyo tillät mig erinra om det program, som vi hade presenterat för riksdagen så sent som våren 1950. Om finansministern känner tillfredsställelse över det löfte, som vi äro villiga att ge om att vi skola försöka lämna vårt bidrag till ett samlat inflationsprogram, är jag emellertid ledsen att inte kunna ge uttryck åt en motsvarande tillfredsställelse i förhållande till honom, eftersom jag alltjämt måste efterlysa ett besked från regeringen, när vi ha att emotse ett sådant samlat program från regeringshåll. Jag understryker än en gång den förhoppningen,

herr talman, att vi skola få det programmet förelagt här i riksdagen och att det inte skall preciseras i form av ett radiomeddelande som kamrarna sedermera i efterhand få ta del av.

Jag skall för min del begränsa mig till att bara ta upp ett par av de punkter som finansministern berörde i sitt senaste inlägg. Finansministern säger att han vidhåller sitt program sådant det var redovisat i finansplanen. Men, herr finansminister, i själva verket innehöll ju det programmet en rad öppna frågor; det var inte något program. Jag kan erinra exempelvis om ett så väsentligt avsnitt som kreditpolitiken. För min del trodde jag att finansministern var inne på vettiga vägar i föl, och jag hälsade utvecklingen av kreditpolitiken med glädje. Men jag måste erkänna att man i synnerhet efter det besked som står att läsa i dagens nummer av Morgon-Tidningen har anledning att efterlysa konsekvensen i regeringens handlingssätt. Jag bara nämner detta för att, oavsett vilken uppfattning herr Sköld och jag ha i denna fråga, påvisa hur ytterligt oklart regeringens ställningstagande i själva verket är på den ena vitala punkten efter den andra när det gäller att komma till rätta med inflationen.

Finansministern sade att han räknar med att även jag hör till dem som hoppas det bästa om den ekonomiska utvecklingen. Naturligtvis gör jag det. Naturligtvis ha vi alla samma önskan om att den internationella ekonomiska utvecklingen skall underlätta stabiliseringssträvandena på den svenska hemmafrenten, men jag måste säga, herr talman, att den optimism man gärna vill ge uttryck åt, den optimismen har man svårt att ge uttryck åt efter att ha hört ett så häpnadsväckande besked som det finansministern nyss lämnade när han sade, att det enligt hans uppfattning för närvarande inte är en sådan brist i den samhällsekonomiska balansen, en sådan disproportion mellan

människornas anspråk på detta livets goda och våra produktiva resurser, att man kan säga att det med nödvändighet inkluderar risker för en inflationistisk utveckling.

Har man den uppfattningen, herr talman, och om man inom regeringen handlar enligt denna uppfattning, då tror jag man har anledning att i vårt land hysa mycket allvarliga farhågor för hur det skall gå att klara svårigheterna i fortsättningen. Det är ju ändå på det sättet — det måste väl vara uppenbart för varje människa som med sina egna ögon kan iakttaga vad som sker — att det inte är en engångsinflation som vi äro inne i. Det är i stället en serie pridförskjutningar som oavbrutet pågå, och regeringen har ännu inte föreslagit eller satt in effektiva motåtgärder för att få utvecklingen under kontroll. Det är väl bara ett mått av förutseende som vem som helst måste kunna prestera att säga sig, att när det gäller de nya förhandlingar, som skola äga rum i vår och till hösten om löner och priser på bland annat jordbrukets produkter, stå vi på grund av utvecklingen inför en ytterligt besvärande situation, som alldeles uppenbart inkluderar starka risker för en ytterligare påspädning av de inflationistiska tendenserna. Vi ha ju, herr talman, gång på gång förebrått regeringen för att den inte i tid vidtagit åtgärder för att möta en utveckling, vars konturer man ändå ganska tydligt kan skönja. Jag har ingen önskan att ägna mig åt efterklokhet — det är i allmänhet mycket litet bevänt med det — men för att exemplifiera vad jag sade vill jag nämna, att vi förra våren pekade på nödvändigheten att redan då på ett tidigt stadium sätta in en restriktiv kreditpolitik. Vi ströko under nödvändigheten av att utforma sådana direktiv för priskontrollen, att man fick en mera naturlig anpassning av prisläget, och vi ströko under nödvändigheten av att man gjorde upp ett ordentligt program för avveckling av

Vid remiss av propositionen nr 143.

subventionerna. Allt detta var saker som man enligt vår uppfattning borde göra för att möta den utveckling, som man redan då i varje fall kunde befara. Ingenting av detta skedde, eller om det skedde var det på ett för sent stadium. Vad man vill är ju att regeringen inte skall vänta tills det är för sent utan vidta åtgärder i så god tid, att man verkligen kan räkna med att de få avsedd effekt. Här ha vi under två års tid haft pris- och lönestopp i landet. När denna s. k. stabiliseringsperiod var slut, mötte vi en ny inflationsperiod som var föranledd av utvecklingen ute i världen, men vi mötte den samtidigt som vi voro tvungna att släppa lös en länge undertryckt intern inflation. Detta är väl ett bevis, herr talman, på att statsmakterna inte ha haft det förutseende och visat den planmässighet i den ekonomiska politiken, som hade varit önskvärda.

För min del delar jag helt finansministerns uppfattning om önskvärdheten av att begränsa statens lånebehov. Där ha vi alltså samma inställning, och jag skall därför inte ytterligare fördjupa mig i det ämnet utan bara konstatera, att skillnaden i uppfattning är den, att vi anse att man mer skall koncentrera sig på att begränsa lånebehovet genom utgiftsbegränsningar än på att lägga på prisupprivande skatter.

Hur kommer det att gå med det Wärnska besparingsprogrammet? Det är ju dock mycket väsentliga avsnitt av detta som vi ännu inte sett röken av. Det är naturligt att man här i riksdagen måste göra sig den frågan, när finansministern lägger fram förslag om dessa mycket betydande nya skatter.

Jag skall till sist, herr talman, be att få säga några ord om de litet ironiska anmärkningar som finansministern gjorde i slutet av sitt inlägg. Jag vill säga att jag i hög grad uppskattar finansministerns sätt att uttrycka sig — det bidrar onekligen till att lätta upp atmosfären här i kammaren.

Finansministern sade, att högern, som på sin tid 1948 förordade en allmän omsättningsskatt, väl borde med särskilt stor glädje hälsa elskatten, som ju kan sägas vara en form av omsättningsskatt. På den anmärkningen vill jag bara svara, att man måste se vid olika tidpunkter framlagda förslag i deras verkliga sammanhang. Man måste se dem i samband med de övriga åtgärder som föreslås. Vad vi ville ha 1948 lika väl som nu var ju just ett samlat program, och vi fäste inte minst uppmärksamheten på nödvändigheten av att kombinera skattepolitiken med olika penningpolitiska åtgärder, ett program som, märk väl, samtidigt tog sikte på att åstadkomma lättnader i den direkta beskattningen.

Finansministern sade, att jag givit uttryck åt en känslomässig reaktion mot de nya skatterna, att jag liksom hade försökt anslå litet sentimentala tonfall när jag ville påvisa hur besvärliga skatterna skulle komma att bli — det var kanske en något överdriven karaktäristik. När finansministern vill jämföra sina indirekta skatter med våra rekommendationer om en rörlig ränta, då måste jag dock, herr talman, reagera starkt, och det av två skäl. För det första är syftet med den kreditpolitik, som vi sträva efter och där räntepolitiken bara är en del, att åstadkomma på litet längre sikt det tryck nedåt på prisnivån som måste eftersträvas. Det är ju så att den rörliga räntan, använd på ett förnuftigt sätt, är ett medel att åstadkomma detta tryck nedåt på prisnivån. Den politik som regeringen driver har enligt min uppfattning en rakt motsatt verkan både direkt och med hänsyn till de verkningar den får för speciellt avtalsförhandlingarna på arbetsmarknaden.

Den andra erinran jag vill göra är i anledning av finansministerns fråga, om det inte också är mycket kännbart för låntagarna att få betala höjd ersättning i form av höjd ränta till långivarna. För all del, jag kan inte bestrida att så kan vara fallet; men man skall

väl hålla i minnet, att vad som ur en synpunkt representerar höjd ersättning är ur en annan synpunkt en höjd inkomst, nämligen för spararna och framför allt för de många små spararna i samhället. En justering av räntan uppåt kommer ju framför allt att bli till gagn för de många små spararna; en av de effekter man vill åstadkomma genom denna politik är ju att ge en uppmaning åt spararna, som sannerligen äro en av de mest misshandlade grupperna i det svenska samhället.

Till sist vill jag säga, herr talman, att jag är övertygad om att man med en rationell och vettigt bedriven kreditpolitik i förening med andra åtgärder kan på ett mindre kännbart sätt för de många människorna i samhället åstadkomma balans i samhällsekonomin. Den kostnad som räntan ur en viss synpunkt innebär är ur de många människornas synpunkt mindre kännbar än den skattepolitik som finansministerns linje representerar.

Det skulle, herr talman, kunna vara anledning att gå in på en belysning av skattetryckets utveckling under senaste tid för att ytterligare påvisa nödvändigheten av att vi verkligen göra någonting för att vända skatteutvecklingen i en annan riktning och att vi måste slå in på andra linjer för att kunna skapa samhällsekonomisk balans. Jag skall bara be att få lämna en enda liten siffra. Den hänför sig till läget för en månad sedan och representerar utvecklingen sedan budgetåret 1949/50. Man skulle kunna karakterisera situationen på skattefronten så, att om man slår ut skattetrycket under denna period, finner man att det totala skattetrycket har ökat med ungefär 130 miljoner kronor i månaden, eller med mer än 4 miljoner kronor per dag. Det är denna utveckling som nu ytterligare skall fortsätta; vi för vår del vilja bestämt säga ifrån, att man nu måste försöka finna andra vägar för att komma till rätta med svårigheterna.

Vid remiss av propositionen nr 143.

Herr OHLIN: Herr talman! Med det mera begränsade syfte, som jag har givit mitt anförande vid denna remissdebatt, skulle jag kanske inte blanda mig i diskussionen mellan finansministern och herr Hjalmarson om omsättningsskatten och högerns ställning till den. Men jag kanske i alla fall får erinra om, vilket knappast finansministern och ej heller herr Hjalmarson tycktes ha riktigt klart för sig, om jag fattade rätt, att högerpartiets ståndpunkt, när frågan om omsättningsskattens avskaffande var på tal, inte var att man skulle bibehålla omsättningsskatten utan att den skulle avskaffas den 1 januari 1948 i stället för den 1 januari 1947. När jag under senare år har läst högerpressen har jag många gånger fått det intrycket, att man på högerhåll har glömt bort, att detta var högerns ståndpunkt. Jag har dragit den slutsatsen, att det kanske bara var högerns formella ståndpunkt i riksdagen och inte uttryck för en inre övertygelse och att högern hellre skulle ha sett någonting annat, men vi få ju utgå från vad högern verkligen krävde. Därmed kommer kanske mycket av vad som har sagts i diskussionen om omsättningsskatten i ett annat ljus. Jag har inte fått klarhet i om högern nu är för omsättningsskatt eller ej — det har förekommit så glidande uttryck — och inte heller i dag fanns det så mycket upplysning att hämta på den punkten ur herr Hjalmarsons yttrande.

Innan jag kommer till frågan om finansplanen vill jag säga ett par ord till finansministern. Han vidhåller sitt program och säger, att det inte blir en sådan brist i balansen av den utveckling som varit under de senaste månaderna och av lönestegringen, att med nödvändighet en inflationsutveckling blir följden. Det skriver finansministern också i proposition nr 143. Hans motivering är så festlig, att jag inte kan neka mig att läsa upp den — det står nederst på sidan 43: »Emellertid torde man få räk-

Vid remiss av propositionen nr 143.

na med att verkningarna på den svenska prisnivån av den internationella prisutvecklingen komma att bli större än vad man vid årsskiftet ställde in sig på. Även andra omständigheter kunna förhållande kan emellertid inkomstutvecklingen, sådan den nu kan bedömas, knappast anses ha i någon mer betydande grad skärpt riskerna för en sådan ökning av efterfrågan att försörjningsramen sprängs och den samhälls-ekonomiska balansen rubbas.»

Här har finansministern verkligen funnit ett idealiskt medel att bevara den samhällsekonomiska balansen. Varje gång efterfrågan hotar att bli för stor, så säger finansministern: Ja, men priserna ha ju stigit mycket mer än vi väntat oss, så att inte bara efterfrågans utan också det totala utbudets värde har stigit i pengar räknat, och det är alltså balans i alla fall.

Finansministern löser frågan att avlägsna inflationsrisken genom att tillåta inflation. Så enkelt var det! Jag måste nog säga, att med denna definition på samhällsekonomisk balans, herr finansminister, behöva vi aldrig befara någon brist på balans; vi kunna bara låta priserna stiga. Jag undrar, om inte finansministern skulle göra klokt i att ta litet mera seriöst på den här frågan om balans och uppställa det villkoret, att man skall åstadkomma jämvikt mellan det totala utbudet och den totala efterfrågan utan någon väsentlig prisstegring. I annat fall kallar åtminstone inte jag det för samhällsekonomisk balans. Och, herr finansminister, jag tror att detta som jag menar med samhälls-ekonomisk balans är den balans, som det svenska folket är intresserat av, och inte den där teoretiska balansen, som man får genom att låta priserna stiga.

När finansministern sedan säger, att man inte skall skjuta över på framtiden vissa investeringar, så är jag överens med honom om det. Men, herr finansminister, det går ju inte heller. De in-

vesteringar, som skola göras nu, måste ju komma av den löpande produktionen, och det kan aldrig vara tal om att skjuta över dem på framtiden. Hela herr Skölds resonemang måste nog tyvärr betecknas som irrelevant i detta sammanhang.

Finansministern säger sedan i replik till mig, att räknestycket går ihop, såsom han har sagt i statsverkspropositionen och här i dag. Jag har, säger finansministern, sagt ifrån, att det behövdes ytterligare 100 miljoner kronor. Nu kommer han emellertid och begär åtskilligt mer, och motiveringen till detta är, att försvarsutgifterna ha stigit.

Till detta vill jag säga två saker. För det första har finansministern i statsverkspropositionen utan närmare motivering sagt, att han tycker det vore lämpligt med så och så mycket. Detta är ju inte någon motivering; motiveringen skulle väl ligga i skälen för att det är lämpligt. För det andra vill jag framhålla, att om finansministern gör så i dag, att han hänvisar till de höjda försvarsutgifterna, får man väl också lov att hänvisa till de ökade inkomsterna. Det förhåller sig ju så, att finansministerns egna siffror visa, att utom de stegrade löneutgifterna, som finansministern ju i huvudsak förutsåg i januari, räknar han med både inkomstökningar och utgiftsökningar på ungefär 300 miljoner kronor. Dessa *inkludera* de höjda försvarsutgifter, som finansministern nu säger äro motiveringen till att han behöver ökade medel. Men om han genom inflationen får en inkomstökning på 300 miljoner och en utgiftsökning på 300 miljoner, så ligger däri inte någon motivering för nya skatter. Jag uppberar, att statstjänarnas lönehöjning ju i huvudsak var förutsedd.

Sedan säger finansministern beträffande prisutjämningsavgifterna att de spela inte in i detta sammanhang, när vi bedöma behovet av att den statliga upplåningen begränsas, ty om dessa prisutjämningsavgifter, som skola in-

Vid remiss av propositionen nr 143.

betalas till riksgäldskontoret, bli 300 eller 400 miljoner, som man förut räknat med, eller kanske 600 eller 700 miljoner, det inverkar inte. De skola användas av riksgäldskontoret till att inlösa obligationer och skattkammарväxlar hos riksbanken.

Ja, men vi diskutera ju här, herr finansminister, ett samhällsekonomiskt problem. Är det inte alldeles uppenbart, att motiveringen för budgetöverskottet är hänsynen till den allmänna samhällsekonomiska utvecklingen och balansen? När det tillkommer en ny och starkare åtstramande faktor, som innebär betalningar till riksgäldskontoret och ett ökat sparande hos den ifrågavarande industrien på grund av ökade vinster, vilket ju onekligen påverkar den samhällsekonomiska balansen, och när det innebär en förändring av själva kapitalmarknadsstrukturen genom att från denna enskilda marknad dragas ytterligare några hundra miljoner, som betalas till det allmänna, så kan man väl inte säga: Det är saker som inte vidkomma statsfinanserna, det är enskilda pengar. Om det är en ny starkt åtstramande faktor som tillkommit, måste den väl beaktas. Man har väl mindre behov av andra åtstramande faktorer, i fall det tillkommer en ny sådan! Graden av restriktionstryck, som det allmänna skall utöva, kan väl inte vara beroende på en ren slump, på hur höga exportpriserna bli, utan måste väl bero på något övervägande rörande samhällsekonomien i dess helhet.

Jag har, herr finansminister, inte sagt eller menat, att dessa medel skulle så att säga direkt tagas i anspråk av staten. Om jag uttryckte mig på ett sätt, som kunde ge anledning till missförstånd på den punkten, är jag angelägen att precisera vad jag menade. Jag har sagt, att här är det en återhållande faktor, som i dag ter sig väsentligt starkare och mera vägande än för några månader sedan, och det kan man inte lämna ute, när man diskuterar behovet av en stat-

lig överbalansering. Jag upprepar, att själva kapitalmarknaden rent tekniskt kommer att mycket starkt påverkas av detta, och därför är och förblir det en lucka — och en allvarlig lucka — när finansministern i en diskussion om behovet av statlig överbalansering för att hålla nere den statliga upplåningen går förbi positivt verkande faktorer men nämner de negativa faktorerna.

Nu vill jag inte bli missförstådd, herr talman. Jag kritiserar inte regeringen för att den skulle vara för restriktiv totaliter. Jag skall i annat sammanhang återkomma till frågan på vad sätt man skall uppnå en tillräcklig grad av restriktion i den svenska samhällsekonomien ur köpkraftssynpunkt. Vad jag här kritiserar och diskuterar är, att finansministern i proposition 143 har lämnat en så uppenbart otillräcklig och ofullständig och i vissa avseenden vilseledande framställning. Det är därför jag har ansett det vara angeläget att i någon mån själv försöka medverka till en komplettering men framför allt begära, att finansministern skall åstadkomma en sådan.

Jag kan emellertid inte neka mig tillägga att jag undrar, om herr statsrådet verkligen har till fullo genomtänkt den mycket, mycket långtgående konsekvensen av statsrådets förra yttrande, att *samtliga* dessa prisutjämningsmedel skola användas för sterilisering, för inlösen av växlar och obligationer i riksbanken. Ty om detta yttrande innebär vad det ju förefaller att innebära, så skall det väl avse, att riksgäldskontoret inte några veckor senare går och lånar i riksbanken igen mot nya skattkammарväxlar och nya obligationer. Yttrandet innebär alltså ett åtagande från finansministerns sida att man skall göra en nettoindragning av medel från marknaden, vars storlek finansministern gör beroende, inte av det ekonomiska läget i och för sig, utan av hur stora prisutjämningsavgifterna bli. Detta kan medföra en mycket hårdhänt åtstramning

Vid remiss av propositionen nr 143.

för den svenska kapitalmarknaden, och det kan bli en åtstramning, som icke är på något sätt förenlig med bibehållandet av en fast ränta, även om staten inte skulle uppträda och låna några nämnvärda belopp.

Jag konstaterar, att finansministerns ståndpunkt i dag alltså är en förbindelse att räntenivån skall få vara hur rörlig den vill, men man skall i alla fall inte försöka att kompensera den indragning av medel från marknaden, som prisutjämningsavgifterna innebära. Man skall således icke söka kompensera detta genom några motverkande transaktioner, ty skulle man börja göra det, är ju finansministerns tal om att dessa medel skola steriliseras ingenting annat än tomt väder.

Vi få ju se, hurudan utvecklingen här kommer att bli. Jag vill bara, herr talman, säga, att jag på sätt och vis är mycket glad över finansministerns uttalande. Även om jag tycker att det är oförsiktigt, så tycker jag det går i rätt riktning så till vida att det innebär, att vi inte ha kommit över från en bindning av räntan vid precis 3 procent till en ny bindning vid 3½ procent. Om jag vore finansminister, skulle jag kanske knappast ha gjort detta uttalande på lördagen före den 2 april. Men det kan inte göras någonting åt det nu.

Beträffande den fråga som jag reste vill jag till sist säga, att jag är glad att finansministern utlovade bättre uppgifter senare. Men jag vill konstatera, att finansministern inte har kunnat motivera, varför vi inte i dag i stället för vissa klumpsummor beträffande utgifts- och inkomstökningar kunde få i stora drag de delberäkningar, varpå dessa klumpsummor äro grundade. Vidare har finansministern inte kunnat närmare motivera, varför vissa statsinkomster föras åt sidan, innan man gör upp så att säga plus och minus till ett definitivt saldo. Inte heller har han mera ingående sökt motivera, varför han när det gäller de 200 miljonerna i

reservationsmedelsförbrukning utan att ens nämna om dem bara drar ifrån dem redan från början.

Jag tror, att om finansministern vill göra den utförliga redovisning, som han har ställt i utsikt, uteslutande i syfte att så klart som möjligt lägga fram situationen utan några taktiska, ur vissa synpunkter än så hedervärda syften, så skall det vara möjligt för honom att till tjänst för riksdagens behandling av denna fråga åstadkomma en väsentligt fyligare och klarare, mera rättvisande redovisning än den som föreligger i dag.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet SKÖLD: Herr talman! Jag skall först vända mig till herr Hjalmarson med några små repliker.

Visst har herr Hjalmarson i allmänna ordalag vid åtskilliga tillfällen presenterat högerens program inför riksdagen. Det var inte den saken jag uttalade min glädje över, utan det var, att herr Hjalmarson utlovade ett precisrat program. Det kan man väl knappast säga att herr Hjalmarson förut har gjort någon gång.

Sedan påstod herr Hjalmarson, att mitt program var ett program med öppna frågor. Jag vill då påpeka, att jag är i den olyckliga situationen att jag måste lägga fram ett konkret program. Jag kan inte dölja mig bak allmänna talesätt, utan jag måste i handling visa vad det är jag vill.

Herr Hjalmarson frågade, hur det kommer att gå med herr Wärns besparingsförslag. Ja, vad säger riksdagen? Det finns ju möjlighet till opinionsyttning från riksdagens sida. Det kommer att bli en hjälp för mig i fortsättningen, om jag får se någonting av detta.

Men härefter kommer jag över till några mera allvarsamma ting. Herr Ohlin gjorde gällande, att vad jag yttrade här nyss och vad som står i proposition 143 egentligen innebär, att jag skulle bota inflation med prisstegringar,

Vid remiss av propositionen nr 143.

men det är väl bara en fras. I verkligheten är det ju så, att det kommer en prisstegring utifrån, som vi låta slå igenom. Den prisstegringen kommer sedan mer eller mindre ofullständigt att tagas ut i form av komensation vid löneavtal och andra avtal. Men prisstegringen är alltså här en anpassning av den svenska prisnivån till världsmarknaden.

Jag anknyter i detta sammanhang till ett yttrande av herr Hjalmarson, där han sade, att den penningpolitik han tänkte sig var ju någonting annat än skatter. Den syftade nämligen till att verka tryckande nedåt på priserna. Om vi nu ta och applicera denna herr Hjalmarsons tes på herr Ohlins inpass här, skulle vi alltså ställas inför det spörsmålet, att vi t. ex. med penningpolitiska medel skulle trycka ned den prisstegring, som kommer genom importpriserna. Men vi kunna ju inte trycka ned importpriserna med hjälp av penningpolitiken, utan avsikten måste således vara, att jag skall införa ett så starkt tryck genom penningpolitiken, att människor dels inte vilja, dels inte få råd att efterfråga varor på samma sätt som förut, så att det på grund av den bristande efterfrågan som därigenom skapas, närmast på inhemska varor, uppstår ett prisfall, som skulle kompensera prisstegringen utifrån.

En sådan penningpolitik, herr Hjalmarson, finns det inte möjlighet att genomföra i praktiken. Jag tror inte heller att herr Ohlin har något medel för att förhindra den prisstegring, som kommer genom importpriserna. Det är ju den vi hittills anpassat oss efter, och ännu ha vi inte kommit så långt, att vi ha gått utöver denna prisstegring och dess rent omedelbara följder. Det går nämligen inte att med penningpolitiska medel förhindra lönestegringen, såvida jag inte vill gå så långt att jag utövar ett sådant ekonomiskt tryck på företagen, att de hellre låta företagen inställa driften än gå med på en löneför-

bättring. Inte heller den penningpolitiken är praktiskt möjlig, och därför vill jag säga, att herr Ohlins anmärkning är i nuvarande läge uteslutande teoretisk och att herr Hjalmarsons tilltro till penningpolitiken är i högsta grad romantisk.

Herr Ohlin gjorde den invändningen gentemot mig, att investeringskostnaderna måste ju alltid betalas av den löpande produktionen, och kunna alltså inte skjutas på framtiden. Ja, det är också en sådan där allmän tes ur nationalekonomien. Vad jag åsyftat är ju, att om jag lånar pengarna, så innebär det att det svenska folket in corpore under en längre följd av år får avbetala dessa lån till dem som givit staten lånen. Det är ju visserligen inte alldeles samma människor som ge lånen och betala tillbaka dem. Men det blir en skillnad, om det svenska folket betalar dessa pengar i dag, ty då har det inga amorteringar att göra i framtiden. Samtidigt verkar det utan tvivel mera åstramande om man betalar pengarna genast än om man lånar, ty vi skola ju komma ihåg, att de skuldbewis, som staten då utdelar, i sin tur kunna tagas i anspråk för upplåning och för att sätta nya pengar i rörelse. Jag tror därför att det är en ganska betydande skillnad med hänsyn till möjligheten att hålla tillbaka konjunkturen, om man låter pengarna till investeringarna betalas omedelbart eller om man genom lån skjuter återbetalningen på framtiden.

Sedan hade herr Ohlin en liten invändning att göra, därför att jag hade räknat med att inkomster och utgifter skulle komma att stiga med 300 miljoner. Ja, det var på driftbudgeten det, herr Ohlin, men herr Ohlin har väl observerat, att det har blivit starka ökningarna också på kapitalbudgeten. Nu kan det hända att jag i hastigheten förväxlade drift- och kapitalbudgeterna. Men jag använde ordet försvarskostnader, och det tror jag att jag kan vidhålla, därför att åtskilliga av de nya

Vid remiss av propositionen nr 143.

investeringsanslagen som ha kommit till gälla ju åtminstone i vidsträckt bemärkelse den svenska beredskapen.

Slutligen kom herr Ohlin, som han antagligen trodde, med en godbit, då han drog alldeles för långt gående slutsatser av mitt yttrande om prisutjämningsmedlen. Vad jag yttrade mig om var det avtal om prisregleringsmedel som vi ha och som gäller för år 1951. När det avtalet slöts, innebar det att man kunde påräkna en inkomst av ungefär 400 miljoner kronor. Jag tror inte herr Ohlin menar, att dessa 400 miljoners bortdragande från marknaden skulle komma att få den verkan på kapitalmarknaden att vi skulle tappa kontrollen över räntan eller att det skulle komma att verka så åtstramande på marknaden, att räntan berördes därav.

Nu kan herr Ohlin säga: Ja, men nu blir det ju åtskilligt mer! Men varför blir det mer? Det beror ju på att exportpriserna ha stigit och att därigenom har blivit ett tillskott till inkomsten, som man kan taga bort utan att det inverkar på något sätt. Det har aldrig ingått i några beräkningar att dessa pengar skulle kunna komma ut på den svenska marknaden. Hade de kommit ut, skulle de ha åstadkommit en verkan rakt motsatt åtstramning. Om det nu blir 700 miljoner i stället för 400 och om ökningen enbart beror på att exportpriserna ha stigit så kraftigt, kan detta därför på intet sätt få den verkan som herr Ohlin här vill göra gällande. Skulle detta emellertid bli ett institut, som utvecklas och kommer att fortbestå för framtiden, är det klart, att man får se upp med det.

I detta sammanhang skulle jag till sist vilja säga följande. När finansplanen framlades, herr Ohlin, räknade jag med dessa prisutjämningsavgifter och deras steriliserande verkan som en av faktorerna i kampen mot inflationen. Jag föreslog både att statens kapitalutgifter skulle till en viss gräns täckas med skattemedel och att dessa pris-

utjämningsavgifter skulle steriliseras. Det har, herr Ohlin, därefter inte tillkommit någon ny faktor, vilken, som herr Ohlin uttryckte det, verkat till en större åtstramning, utan det är den faktor som jag från början hade räknat med. Om herr Ohlin försöker taga prisutjämningsavgifterna som ett argument för att slippa överbalansera budgeten, betyder det inte något annat än att herr Ohlin i fråga om regeringens politik påyrkar en mindre restriktiv hållning än den vi intagit. Nu hörde jag emellertid, att herr Ohlin tänker komma med sina anvisningar i denna sak längre fram. Det är jag ytterst glad över, och jag hoppas, att de också komma att bli preciserade på samma sätt som dem herr Hjalmarson utlovade, så att man verkligen kan förstå vad som menas med dem och något beräkna effekterna av de åtgärder som föreslås.

Herr **HJALMARSON**: Herr talman! Jag skall bara i största korthet framföra några synpunkter på finansministerns sista inlägg.

Vid andra tillfällen har det sannerligen inte varit så svårt för dem som företräda det socialdemokratiska partiet att få full klarhet om vad högern syftar till med de ekonomiska alternativ, som vi i olika sammanhang ha presenterat. Jag vill bara kort och gott understryka, att vi från vår sida gång på gång ha klart och tydligt angivit de principiella riktlinjer, efter vilka vi arbeta. Vi ha som underlag för dessa riktlinjer även haft konkreta förslag på olika områden. Om finansministern däremot menar, att vi inte ha lagt fram lika fylliga och fullständiga förslag som Kungl. Maj:t kan göra i sina propositioner, skall jag naturligtvis gärna ge honom rätt i det, men det är väl ganska orimligt att begära, att ett politiskt parti, som inte förfogar över Kungl. Maj:ts kansli, därvidlag skall kunna mäta sig med regeringen.

Vid remiss av propositionen nr 143.

Finansministern berörde frågan om det Wärnska besparingsprogrammet, och hans uttalande där — jag hoppas, att jag inte har missförstått honom — gör att jag för andra gången i dag måste uttala min stora förvåning över de besked som finansministern lämnat. Jag uppfattade det så som om finansministern menade, att han väntade på att riksdagen skulle taga initiativ till eller genom sin opinionsbildning ge uttryck för önskemålet, att de Wärnska besparingsförslagen läggas fram och prövas i vanlig ordning. Men det var väl ändå regeringen som igångsatte denna mycket lofvärda aktion, och det är regeringen, som — om man bortser från vissa delar, t. ex. subventionerna — har skickat ut förslagen på remiss till olika myndigheter och andra instanser. Vi vänta fortfarande på regeringens slutliga ställningstagande. Finansministern intar därför en ganska egenartad ståndpunkt, om han menar, att han inte skulle lägga fram dessa förslag förrän riksdagen har givit till känna sin mening om huruvida de böra komma under diskussion. I varje fall förefaller det mig vara en självutplåning, som är totalt främmande för vad vi hittills sett av herr finansministerns i andra sammanhang synnerligen aktiva personlighet.

Till sist, herr talman, vill jag bara säga ett ord i anledning av vad finansministern yttrade om penningpolitiken. Jag vill än en gång erinra om det som sagts många gånger från vårt håll, nämligen att denna bör vara ett led bland andra led i ett samlat ekonomiskt program. När jag här stryker under, att en restriktiv penningpolitik syftar till att utöva ett tryck nedåt på prisbildningen på marknaden, åsyftar jag självfallet i första hand den återhållande effekt, som en sådan penningpolitik får på investeringarna. Syftet med den är ju, att den skall vara en av de åtgärder, som bidra till att skapa den balans mellan sparande och investeringar som är nöd-

vändig för en ekonomisk jämvikt. Man skulle ur en synpunkt kunna återföra de aktuella ekonomiska svårigheterna just till den bristande balansen mellan sparande och investeringar. Men, herr talman, jag vill understryka, att jag även ser penningpolitiken som ett medel att öka företagets motståndskraft mot inflationistiska lönekrav och alltså som ett medel att på ett vettigt sätt skapa förutsättningar för en rationell lösning av avtalsfrågorna på arbetsmarknaden.

Jag vill fråga finansministern en sak, på vilken jag kanske nu kan få något litet svar utan att vi behöva eljest fördjupa oss i den ekonomiska debatten. Hur vill finansministern skapa förutsättningar för fria förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden på ett sådant sätt, att man ändå kan räkna med att parterna tvingas taga hänsyn till omsorgen om penningvärdet? Det är inte arbetsgivar- och arbetstagarorganisationernas primära uppgift att värda sig om penningvärdet. Man ställer orimliga krav på dem, när man, vilket skett i vissa sammanhang, gör gällande att de skola sköta de penningvärdande frågorna. Det är regeringens sak att genom sin politik skapa förutsättningar för att parterna skola kunna göra upp inom en vettig ekonomisk ram.

Om man inte vill tillgripa penningpolitiken, vilka åtgärder tänker finansministern då vidtaga för att kunna skapa förutsättningar för en sådan lösning av avtalsproblemen? Kan det vara så, att herr Sköld kommit till samma slutsats som herr Myrdal? Jag läste med stort intresse herr Myrdals följetong i de två sista häftena av tidskriften Tiden, där han har presenterat en plödoajé för den socialistiska planhushållningen. Den är mest intressant i sina sista kapitel. Där konstaterar herr Myrdal, att när det gäller några av de mest centrala problemen har man inte någon lösning. Ett av dessa gäller just frågan om hur man skall kunna se till att löne regleringarna inte bara komma att

Vid remiss av propositionen nr 143.

medföra den ena nominella inkomstökningen efter den andra utan hålla sig inom ramen för våra reella resurser. Han hade bara ett enda recept, som i och för sig är mycket aktningsvärt och värdefullt och som vi alla äro överens om att man skall anlita; han underströk nämligen nödvändigheten av ökad upplysning och nödvändigheten av att man bibringar människorna större förståelse för att de vid löneförhandlingarna måste se till att dessa verkligen hålla sig inom ramen för de produktiva resurserna. Den linjen kunna vi alla vara med på. Men, herr talman, tror man sig enbart på den vägen kunna komma till rätta med den här frågan, menar herr Sköld, att detta är det enda rationella medel som står till buds, då är herr Sköld sannerligen en större romantiker än jag.

Herr OHLIN: Herr talman! Vi skulle kanske kunna arbeta oss längre och längre in i dessa centrala samhällsekonomiska frågor och hålla på tills i morgon bittida. Men jag skall avstå från det. Jag skall nöja mig med ett par reflexioner omkring en enda omständighet, nämligen den som jag här dragit upp som ett av de ting finansministern gått förbi i sin redogörelse för det nya läget. Finansministern säger nu att det faktum, att mer än beräknat influtit i prisutjämningsavgifter, är irrelevant i detta sammanhang, därför att om man hade släppt ut dessa pengar, skulle de varit en inflationsdrivande faktor. Det tänker man emellertid inte göra, och då är ju situationen oförändrad. Om man håller tillbaka en faktor, som fått ökad betydelse, blir ju resultatet lika med noll på samma sätt som om man hållit tillbaka en svagare faktor. Det inverkar inte. Men, herr finansminister, det är tyvärr inte bara exportpriserna som stiga utan även importpriserna. Utan att här diskutera bytesförhållanden förändringar och förskjutningar i de-

talj, så får man väl ändå lov att säga, att de höjda importpriserna innebära en fördyring, som drabbar svenska folkets konsumtion. Om som balans mot de höjda importpriserna stå höjda exportpriser, vilka ge upphov till vinster inom skogsindustrierna, vilka i sin tur steriliseras genom prisutjämningsavgifterna, har man därigenom fått ett ökat sparande i förhållande till vad det annars skulle ha varit. Man har alltså genom importfördyringen belastat konsumtionen och därigenom åstadkommit en restriktiv verkan. Man har »dragit in» pengar, som konsumenterna därför inte kunna använda för andra ändamål. Finansministerns påstående, att de rikligare inflytande prisutjämningsavgifterna icke verka på det av mig angivna sättet, måste vara oriktigt, såvitt inte finansministern vill hävda, att importpriserna ha varit oförändrade. De ha stigit även de, även om de lyckligtvis stigit något mindre.

Sedan säger finansministern: Jag räknade ju redan i statsverkspropositionen med prisutjämningsavgifterna såsom en restriktiv faktor. Och då är det ingenting nytt, det behöver jag inte upprepa. Men, herr finansminister, om det var en restriktiv faktor i januari, när i sådana avgifter inflöto 300—400 miljoner kronor, är det då inte nu en *mera* restriktiv faktor, när de kanske komma att uppgå till 700 miljoner kronor? Och om man skall redogöra för ändringar i läget under de senaste månaderna, skall man då inte redovisa att dessa avgifter blivit en *mera* restriktiv faktor? Jag kan, herr talman, inte förstå hur man ena ögonblicket kan säga, att prisutjämningsavgifternas stegring inte verkar restriktivt, men i nästa ögonblick kan säga: Redan i januari sade jag att prisutjämningsavgifterna verkade restriktivt. Det finns bara ett sätt att logiskt förena dessa uttalanden, och det är att finansministern menar, att redan en prisutjämningsavgift på *en* krona har en restriktiv verkan, men om summan

sedan höjes till 700 miljoner kronor, ökas ändå inte dess restriktiva verkan. Nej, den restriktiva verkan måste vara beroende på dessa avgifters storlek, och då är det klart att man i en redogörelse för lägets förändring har anledning att gå in på en så pass betydande förändring, som det här gäller.

Nu förstår jag, herr talman, att jag har misstänkt finansministern ogrundat på denna punkt. Jag trodde att det i detta liksom i andra avseenden var så, att finansministern förde åt sidan sådant som skulle försvaga hans motivering för de nya och höjda skatterna. Men jag förstår nu, att på denna punkt framträdde en hos finansministern mycket ovanlig förening av okunnighet och oskuld.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet SKÖLD: Herr talman! Jag skall inte fortsätta att diskutera denna fråga om min okunnighet och oskuld med herr Ohlin — vi kunna ju få återkomma till den saken. Jag vill inte ge mig in på några längre och mera ingående resonemang om detta. Då komma vi aldrig härifrån, och därför lämnar jag det nu å sido.

Jag vill bara ge ett kort genmäle till herr Hjalmarson. För det första missförstod herr Hjalmarson mig. Jag har aldrig sagt, att regeringens prövning av herr Wärns besparingsförslag kommer att bli beroende av uttalade önskemål från riksdagens sida. Men eftersom det är på det sättet, att de delar av herr Wärns förslag, som icke föranlett åtgärd, i allmänhet äro underkastade fortsatt övervägande och herr Hjalmarson var så ivrig att få veta hur det skulle gå med dessa förslag, trodde jag att det låg en mycket stark önskan bakom. Det är ingalunda på det sättet, herr Hjalmarson, att riksdagen endast brukar uttala önskemål av eget fabrikat; även sådana ting som ha sin upprinnelse i regeringen bli flitigt föremål för önske-

Vid remiss av propositionen nr 143.

mål från riksdagens sida.

Herr Hjalmarson ställde till mig den frågan, hur jag tänkte mig att skapa balans mellan parterna på arbetsmarknaden. Jag vill då bara till sist säga, att i en konjunktur som den nuvarande och om vi över huvud taget skola bibehålla en fri arbetsmarknad, står det inte i någon regerings makt att här ensam skapa balans. Den frihet på arbetsmarknaden, som parterna vilja ha, som de själva försvara och som jag önskar att de skola ha, få de hjälpa till med att upprätthålla genom att ta sin del av ansvaret. Det är den enda grund på vilken man kan bygga en fri arbetsmarknad under en demokratisk ordning.

Överläggningen var härmed slutad. Propositionen hänvisades, såvitt angick bemyndigande för Kungl. Maj:t att under budgetåret 1951/52 ställa vissa medel till kontrollstyrelsens förfogande, till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet. Till utskotten skulle jämväl överlämnas de inom kammaren i anledning av propositionen avgivna yttrandena.

Vidare föredrogos följande på bordet liggande propositioner; och remitterades därvid

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 144, med förslag till förordning om tillfällig automobils katt; och

nr 145, angående förlängd giltighetstid för vissa provisoriska ändringar av gällande tulltaxa;

till statsutskottet propositionen nr 147, angående statsbidrag till privatläroverk m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen nr 148, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen, m. m.; samt

till statsutskottet propositionen nr

Interpellation ang. förbättring av pensionerna från statens pensionsanstalt.

149, angående den civila regionala beredskapsorganisationen.

Vid härpå skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 hänvisades propositionen, såvitt angick jordbruksärenden, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogs var för sig följande å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 151, angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.; och

nr 152, angående anslag för budgetåret 1951/52 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen nr 153, angående höjning av vissa postavgifter; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 154, angående vissa anslag till civilförsvaret; och

nr 155, angående anställnings- och avlöningsförhållanden för vissa lärare vid skolor i försöksdistrikt m. m.

§ 3.

Föredrogs var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner. Därvid remitterades

till statsutskottet motionerna:

nr 482 av herr *Svensson* i Stenkyrka;

nr 483 av herr *Edström m. fl.*; och

nr 484 av herr *Lundberg*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 485 av herr *Nolin m. fl.*; och

nr 486 av herr *Wedén m. fl.*; samt

till särskilda utskottet motionerna:

nr 487 av herr *Larsson* i Stockholm;

nr 488 av herr *Lundberg*;

nr 489 av herr *Staxäng*;

nr 490 av herr *Swedberg m. fl.*;

nr 491 av herr *Wallentheim m. fl.*;

nr 492 av herr *Johansson* i Stockholm m. fl.;

nr 493 av herr *Edberg m. fl.*;

nr 494 av herr *Andersson* i Ronneby m. fl.;

nr 495 av herr *Ståhl*; och

nr 496 av herrar *Wiklund* i Stockholm och *Widén*.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Ericsson* i Näs vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet i anledning av att en fattigvårdsbehövande familj av den kommun, där familjen hade hemortsrätt, erhållit bostad i annan kommun.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Ståhl* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående den senaste tidens prisutveckling.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Ordet lämnades på begäran till

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN, som yttrade: Herr talman! Med hänsyn till ärendenas omfattning tillåter jag mig hemställa, att kammaren måtte besluta att till femton dagar utsträcka tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 105 och nr 124.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 7.

Interpellation angående förbättring av pensionerna från statens pensionsanstalt.

Fröken HÖJER, som på begäran erhöi ordet, anförde: Herr talman! Enligt för-

Interpellation ang. förbättring av pensionerna från statens pensionsanstalt.

teckning över propositioner, avsedda att framläggas för 1951 års riksdag, skulle från civildepartementet eventuellt komma att föreläggas riksdagen proposition angående reglering av vissa från statens pensionsanstalt utgående pensioner. Någon proposition i denna fråga har ej tills dato framlagts, och enligt uppgift från departementet kommer så ej heller att ske till årets riksdag.

Under en lång följd av år har reglementet för statens pensionsanstalt i fråga om pensionens belopp i förhållande till utgående löneförmåner ej stått i paritet med pensionens belopp i detta avseende enligt 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente. I över tio år har bl. a. av denna anledning frågan om ändring av reglementet varit aktuell, och framställning härom har skett från såväl huvudmän som personalorganisationer.

Då riksdagen i december 1949 antog nytt pensionsreglemente för statens pensionsanstalt att träda i kraft den 1 januari 1950, reglerades ej frågan om förbättring av de enligt reglementet pensionerades förmåner. Denna fråga hänsköts till utredning inom statens pensionsanstalt. Den 15 december 1950 framlade anstalten förslag till förbättring av äldre pensioner och föreslog, att förbättringen skulle träda i kraft från och med den 1 juli 1951, alltså ett och ett halvt år efter det nya reglementets ikraftträdande.

Det tidigare reglementet är speciellt oförmånligt för de grupper, för vilka ett pensionsbelopp är fixerat enligt en minimilön, som för vissa grupper ej ändrats sedan 1935.

För att taga ett exempel erhålla sålunda barnmorskor och sjuksköterskor enligt detta reglemente *högst* en pension på 2 676 kronor plus rörligt tilllägg, oavsett om antalet tjänstår uppgår till 30 eller, som i samtliga fall är förhållandet, löneförmånerna berättiga till betydligt högre pensioner. Icke heller har pensionsbeloppet kunnat höjas på

grund av att vederbörande kvarstått i tjänst till 60 års ålder. Enligt övergångsbestämmelserna för det nu gällande reglementet komma de barnmorskor och sjuksköterskor, som sluta åren närmast efter reglementets ikraftträdande, att erhålla pensionens grundbelopp enligt följande:

År 1950: befattningshavare som avgår vid 55 år med 25 tjänstår kr. 3 120: —.
 År 1951: befattningshavare som avgår vid 56 år med 26 tjänstår kr. 3 312: —.
 År 1952: befattningshavare som avgår vid 57 år med 27 tjänstår kr. 3 516: —.
 År 1953: befattningshavare som avgår vid 58 år med 28 tjänstår kr. 3 732: —.
 År 1954: befattningshavare som avgår vid 59 år med 29 tjänstår kr. 3 936: —.

Statens pensionsanstalt föreslår nu, att till pensionärer från SPA skall utbetalas en pensionsförbättring, som innebär hälften av skillnaden mellan äldre och nu utgående pensioners grundbelopp.

Dessa f. d. befattningshavare i tjänst, som ansetts vara av sådant värde för landet, att speciell pension för dem ordnats, ha som synes länge väntat på förbättring. Det ekonomiska läget gör en förbättring synnerligen angelägen.

Med stöd av vad som anförts anhålles om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få rikta följande frågor:

1. När avser statsrådet att framlägga proposition angående förbättring av pensioner för före den 1 januari 1950 pensionerade från statens pensionsanstalt?

2. Är statsrådet villig att föreslå denna förbättring med retroaktiv giltighet?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

utrikesutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan

Sverige och Norge träffad överenskommelse om fiskeriförhållandena i vissa till Sverige och Norge hörande vattenområden;

statsutskottets utlåtanden:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1951/52 till iståndsättande av beskickningsfastigheten i Köpenhamn;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1951/52 under försvarets fonder m. m.;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1951/52 under statens allmänna fastighetsfond, statens utlåningsfonder och diverse kapitalfonder, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökade lånemöjligheter för den mindre skeppsfarten m. m.;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan;

nr 58, i anledning av väckt motion om anslag för budgetåret 1951/52 till uppförande av arbetar- och tjänstemannabostäder vid Åkers krutbruk;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till riksförsäkringsanstalten jämte i ämnet väckt motion;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 5, angående dels verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, dels ock väckt motion med anledning av att riksbanken utgivit sedlar till högre belopp än vad gällande lag medgiver; och

nr 6, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ändrade lagbestämmelser angående arrestlokaler; och

nr 15, i anledning av väckta motioner om införande av lagregler rörande sättet för tillfälligt omhändertagande av sjuka personer samt av barn och ungdom;

andra lagutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckta motioner om undantag från tillämpningen av bestämmelserna om yrkesmässig automobiltrafik för transporter av sockerbetor och betmassa;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar; samt

andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtanden:

nr 7, över motion om påskyndande av den inom telegrafstyrelsen pågående utredningen rörande ändrade taxebestämmelser för telefonsamtal å landsbygden;

nr 8, över motion angående lantbrevbäringens ordnande; och

nr 9, i anledning av återremiss av utskottets utlåtande över motion om utfärdande av entydiga bestämmelser rörande prästs plikt att tillhandagå med upplysningar.

§ 9.

Herr talmannen meddelade, att bankoutskottet jämlikt 21 § riksdagsstadgan anmält, att till utskottet inkommit framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret angående vissa ändringar i personalorganisationen för riksgäldskontoret och riksdagens ekonomibyrå.

Denna anmälan bordlades.

§ 10.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

nr 139, angående godkännande av en den 2 februari 1951 avslutad överenskommelse mellan Konungariket Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland angående förlängning av prioritetsfrister på det industriella rättsskyddets område, m. m.;

nr 146, angående anslag för budgetåret 1951/52 till vissa brandskyddsåtgärder i Uppsala domkyrka m. m.;

nr 157, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 4 förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank, m. m.; och

nr 158, med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.52 em.

In fidem

Gunnar Brith.